

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSE

Nieuwe groeiplaatsen van de Koningsvaren op Vlieland

G. TH. DE ROOS

Landbouwhogeschool, afd. Natuurbeheer, Med. nr. 141.

Tot nu toe werd de Koningsvaren, *Osmunda regalis*, van de Waddeneilanden achtereenvolgens bekend van Terschelling, Schiermonnikoog, Texel en Ameland en het laatst op Vlieland gevonden (9; 3; 4; 5; 6).

In 1971 werd door Drs. Joh. Hofman, W. de Wilde e.a. één vrij groot exemplaar op Vlieland aangetroffen. De vindplaats bevond zich in het bosgebied „Bomenland” op een noordhelling langs een greppel. Deze plant werd door mij in 1977, on-

danks intensief zoeken, niet teruggevonden, zodat deze vindplaats waarschijnlijk tot het verleden behoort.

Op 24 mei werd door mij één exemplaar van *Osmunda regalis* van ongeveer 50 cm hoog aangetroffen op Vlieland in het Staatsnatuurreservaat „De Meeuwenduin”. Dit exemplaar bezat fructificerende delen aan de top der bladeren.

Op 15 juni van hetzelfde jaar vond ik op ongeveer 100 m zuid-oostelijk van de eerstgenoemde groeiplaats een tweede

Fig. 1. Fructificerende Koningsvaren tussen Kruiwilg in de Meeuwenduinen.

exemplaar van ongeveer 15 cm hoog zonder fructificerende bladen. De planten bevonden zich in beide gevallen in een Kruiwilgstruweel (*Salicion arenariae*).

Tabel 1. Voorkomen van *Osmunda regalis* in de Meeuwenduinen op Vlieland.

Opname nr.	1	2
Datum in 1976	24-5	10-6
Expositie	NW	NW
Inclinatie in graden	10°	20°
Proefvlakken in m ²	1 x 1	1 x 1
Bedekking boomlaag in %	—	—
Bedekking kruidlaag in %	40	60
Hoogte <i>Osmunda regalis</i>	50 cm	15 cm
Hoogte <i>Salix repens</i>	40 cm	40 cm
Bedekking moslaag	geen	geen
Soorten:		
<i>Salix repens</i>	2.2 fr.	3.2 fr.
<i>Osmunda regalis</i>	+ .1 fr.	+ .1 v.
<i>Juncus conglomeratus</i>	+ .2 fr.	—

De groeiplaatsen liggen ongeveer 200-300 m verwijderd van het Noordzeestrand in het noorden en ongeveer 1,5 km van het dichtstbijzijnde bos van Oostenrijkse dennen (*Pinus nigra* subsp. *nigra*) in het oosten en bevinden zich in een langgerekte Oost-West verlopende vochtige secundaire duinvallei.

Op beide groeiplaatsen werd een opname gemaakt volgens de schaal van Braun-Blanquet (tabel 1).

De groeiplaatsen zijn erg open met betrekking tot het licht en de wind. In het oceanische klimaat van Ierland groeit de Koningsvaren ook overwegend in niet of nauwelijks beschaduwde milieu in open moerasstruwelen, het zg. *Osmundo-Salicetum atrocineriae* (1), en vaak op droger substraat op greppelkanten en wallen zonder schaduw. In Nederland vindt men

de soort over het algemeen beschaduwd voornamelijk langs greppels en houtwallen. Volgens Westhoff (9) geldt *Osmunda regalis* algemeen als een soort van vochtig-drassig, zuur, kalkarm, humusrijk milieu.

Prof. Mörzer Bruyns vond de soort in 1967 op Terschelling in het natuurreservaat „De Koegelwieck” eveneens tussen Kruiwilgstruweel in een secundaire duinvallei (9) en op Texel was dit ook

het geval (3). Deze twee groeiplaatsen zijn ook erg open met betrekking tot wind en licht en lijken dus erg op de groeiplaatsen van het oceanische klimaat van Ierland.

Ons land ligt midden in het Europese verspreidingsgebied van de soort (9). In geheel Europa heeft de Koningsvaren namelijk een subatlantisch areaal van Ierland tot in Polen en van Zuid-Scandinavië tot de Azoren, Sicilië, Kreta en Colchis.

Litteratuur:

1. Braun-Blanquet, J. en R. Tüxen, 1952. Irische Pflanzengesellschaften. Veröff. Geobot. Inst. Rübel. Zürich 25: 224-421.
2. Gremmen, N. J. M. en J. W. P. M. Kremers, 1971. De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. Nijmegen.
3. Hoekstra, J.A., 1968. De koningsvaren op Schiermonnikoog. *Gorteria* 4(3): 44.
4. Mennema, J. en S.J. van Ooststroom, 1975. Aanvullende gegevens op Gremmen en Kremers, De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden. *Gorteria* 7(9/10): 133-149.
5. Ooststroom, S.J. van en J. Mennema, 1971. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1970. *Gorteria* 5(12): 269-280.
6. Ooststroom, S.J. van en J. Mennema, 1972. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1971. *Gorteria* 6(3): 41-56.
7. Ooststroom, S.J. van, 1973. Flora van Nederland, 17e druk. Groningen.
8. Westhoff, V. 1947. The vegetation of dunes and salt marshes on the Westfrisian islands of Terschelling, Vlieland and Texel. Den Haag.
9. Westhoff, V. en K. Reinink, 1967. *Osmunda regalis* L. op Terschelling. oecologisch en vegetatiekundig gezien. *Gorteria* 3(13): 204-210.

Vissende Fitissen

WIM VADER

In Noord-Noorwegen waren voorjaar en zomer 1975 niet, zoals in de rest van Europa, warm en droog, maar daarentegen juist uiterst koud en guur. Begin mei hadden we in Tromsø een paar weken met mooi zonnig voorjaarsweer en de trekvogels waren dit jaar tamelijk vroeg terug. Eind mei werd het plotseling weer veel kouder, en 27-28 mei viel er 20-30 cm sneeuw terwijl in de hele maand juni de maximum-temperaturen nauwelijks boven de 10°C kwamen. Voor de zangvogels waren deze maanden kennelijk een erg kritieke tijd: het broedsucces was

in het algemeen erg laag en heel wat zangvogels werden ook dood gevonden. Tijdens de koudegolf eind mei speelde het getijdengebied op vele plaatsen een belangrijke rol als sneeuwvrije uitwijkplaats voor allerlei zangvogels (3), maar de meest algemene vogelsoort in Noorwegen, de Fitis, zag ik daar nooit. Toch leden ook de Fitissen sterk onder voedselgebrek zodat zij werden gedwongen ongewone foerageermethodes in gebruik te nemen.

Dat zag ik voor de eerste keer op 29 mei langs een afgesnoerde bocht van de rivier